אמר רב יוסף דופי [א] של סמיכה (א) קתני והא יוסף בן יועזר גופיה מיפלג פליג (ב) בסמיכה [ב] כי איפליג בה בסוף שניה דבצר ליבא גופא אמר רב יהודה אמר שמואל שלשת אלפים הלכות נשתכחו בימי אבלו של משה אמרו לו ליהושע שאל א"ל [1] לא בשמים היא אמרו לו לשמואל שאל אמר להם אלה המצות (ג) שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אמר ר' יצחק נפחא אף חטאת (ד) שמתו בעליה נשתכחה בימי אבלו של משה אמרו לפנחס שאל אמר (א) [ג] (ה) ליה לא בשמים היא (ו) א"ל לאלעזר שאל אמר להם אלה המצות (ז) שאין נביא רשאי לחדש דבר מעתה (ח) אמר רב יהודה אמר רב בשעה שנפטר משה רבינו לגן עדן אמר לו ליהושע שאל ממני כל ספיקות שיש לך אמר לו רבי כלום הנחתיך שעה אחת והלכתי למקום אחר לא כך כתבת בי [2] ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל מיד תשש כחו של (ט) יהושע ונשתכחו ממנו שלש מאות הלכות ונולדו לו שבע מאות ספיקות ועמדו כל ישראל להרגו אמר לו הקב"ה לומר לך אי אפשר לך וטורדן במלחמה שנאמר [3] ויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' וגו' (ב) (י) במתניתין תנא אלף ושבע מאות קלין וחמורין וגזירות שוות ודקדוקי סופרים נשתכחו בימי אבלו של משה אמר רבי אבהו אעפ"כ החזירן עתניאל בן קנז מתוך פלפולו שנאמר [4] וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב (הקטן ממנו)[ויתן לו את עכסה בתו לאשה] ולמה נקרא שמה עכסה (ג) (כ) שכל הרואה אותה כועס על אשתו [5] ויהי בבואה ותסיתהו לשאול מאת אביה שדה ותצנח מעל החמור מאי ותצנח אמר רבא א"ר יצחק אמרה לו מה חמור זה כיון שאין לו מאכל באבוסו מיד צועק כך אשה כיון שאין לה תבואה בתוך ביתה מיד צועקת (ל) [6] ותאמר תנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני בית שמנוגב מכל טובה ונתתה לי גולות מים אדם שאין בו אלא תורה בלבד ויתן לה כלב את גולות עליות ואת גולות תחתיות אמר לה מי (ד) (מ) שרד עליונים ותחתונים יבקש [ג] ממנו מזונות וכלב בן קנז הוא והלא כלב בן יפונה הוא' מאי יפונה שפנה מעצה מרגלים ואכתי בן קנז הוא [ד] בן חצרון הוא דכתיב [7] וכלב בן חצרון הוליד את עזובה אמר רבא (ה) [ה] חורגיה דקנז הוא (נ) תנא [ו] הוא עתניאל הוא יעבץ (ס) ומה שמו יהודה אחי שמעון שמו עתניאל שענאו אל יעבץ שיעץ וריבץ תורה בישראל ומנלן שענאו אל דכתיב (ע) [8] ויקרא יעבץ לאלהי ישראל לאמור אם ברך תברכני והרבית את גבולי והיתה ידך [יד] (פ) (עמדי ועשה מרעתי) לבלתי עצבי ויבא אלהים את אשר שאל אם ברך תברכני בתורה והרבית את גבולי בתלמידים והיתה ידך (צ) עמדי שלא ישתכח תלמודי מלבי (ק) ועשה מרעתי שיזדמנו לי ריעים כמותי לבלתי עצבי שלא ישגבני יצה"ר מלשנות (ר) אם אתה עושה כן מוטב ואם לאו הריני הולך (ו) לנסיסי לשאול מיד ויבא אלהים את אשר שאל כיוצא בדבר אתה אומר [9] רש ואיש תככים נפגשו מאיר עיני שניהם ה' בשעה שהתלמיד הולך אצל רבו ואומר לו למדני תורה אם מלמדו מאיר עיני שניהם ה' ואם לאו [10] עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה' מי שעשאו חכם לזה עושה אותו טיפש טיפש לזה עושה אותו חכם זו משנת ר' נתן ר' יהודה הנשיא אומר אם ברך תברכני בפריה ורביה והרבית את גבולי בבנים ובבנות והיתה ידך (ש) עמדי במשא ובמתן ועשית (ת) מרעתי שלא יהא בי מיחוש ראש ומיחוש אזנים ומיחוש עינים לבלתי (א) עצבי שלא ישגבני יצה"ר מלשנות אם אתה עושה כן מוטב ואם לאו הריני הולך בנסיסי לשאול ויבא (ז) לו אלהים את אשר שאל כיוצא בדבר אתה אומר רש ואיש תככים נפגשו מאיר עיני שניהם ה' בשעה שעני הולך אצל בעל הבית ואמר פרנסני אם מפרנסו מוטב ואם לאו עשיר ורש נפגשו עושה כולם ה' מי שעשאו עשיר לזה עושה אותו עני עני לזה עושה אותו עשיר: אר"ש מה מצינו כו': (ב) ת"ר (י) רבי שמעון אומר חמש חטאות מתות ולד חטאת ותמורת חטאת (ל) וחטאת שמתו בעליה וחטאת (כ) שכפרו בעליה וחטאת שעיברה שנתה (מ) (נ) אי אתה יכול לומר ולד חטאת בציבור לפי שאין חטאת נקבה בציבור (ס) ואי אתה יכול לומר תמורת חטאת בציבור לפי שאין ציבור עושין תמורה (ע) ואי אתה יכול לומר חטאת שמתו בעליה בציבור לפי (פ) שאין הציבור מתים (כא) שכיפרו בעליה ושעיברה שנתה לא (כב) מצינו יכול יהו נוהגות בין ביחיד בין בציבור אמרת ילמד (אדם) סתום (כג) ממפורש מה מפורש ביחיד (כד) ולא בצבור אף בשכיפרו בעליה ושעיברה שנתה ביחיד דברים אמורים ולא בציבור וכו'

דופי של סמיכה. דעד יוסף בן יועזר לא נחלקו בסמיכה ולא בשום דבר שעדיין לא נתמעט הלב. ולהכי נקט סמיכה דהיא היתה מחלוקת ראשונה שנחלקו בו חכמים מעולם ומיוסף בן יועזר ואילך היה בהן דופי של סמיכה שנחלקו בסמיכת שלמים ביום טוב כדאמרי' בחגיגה (דף טז.) שמאי אומר לסמוך והלל אומר שלא לסמוך (נ): **והא יוסף גופיה איפליג.** כיה במסכת חגיגה (שם): **דבצר ליבא.** שנתמעט הלב בסוף שנותיו (ט) [כה] נשתכחו: **נשתכחה בימי אבלו של משה.** אם מתה אם רועה והיא מאותם הלכות. [כו] יאפ"ש (ס) יהושע שאלו תחלה ואחריו שמואל ואחריו פנחס ואחריו אלעזר. יאפ"ש יהושע אלעזר פנחס שמואל. יפל"ל יהושע פנחס אלעזר שמואל: **ונשכחו ממנו.** מיהושע כעון שגרם להחליש דעתו של משה שנצטער משה על יהושע [כז] בעצמו שהיה גדול כמותו: **להרגו.** עד שיאמר להם: **קלין וחמורין.** מדרשי ק"ו: **דקדוקי סופרים.** מפרש בשקלים (פ"ה ה"א) שעשו התורה ספירות ספירות כגון ט"ו נשים פוטרות צרותיהן (ע) י"ג דברים נאמרו בנבלת עוף טהור (פ) חמשה לא יתרומו (צ) שצירפו הדברים ומנאום יחד שלא ישתכחו ומאותן דקדוקין שעדיין לא צירפום נשתכחו בימי אבלו של משה: **וילכדה עתניאל.** לקרית ספר [כח] ומאי קרית ספר הלכות: **כועס על אשתו.** מתוך יופיה: **ותצנח.** לשון צווחה צועקת: (י) [**אלא תורה בלבד.** שהתורה נקראת מים] ועתניאל לא היה עשיר אלא חכם: **מנוגב.** חרב ויבש מכל טוב: **גולות מים.** התורה כלומר אדם שהתורה גלויה לו: **יבקש ממנו מזונות.** דהאי ודאי לא יצטרך דכתיב בה (משלי לא) היתה כאניות סוחר וגו': **בן קנז.** דכתיב לעיל עתניאל בן קנז אחי כלב אלמא כלב בן קנז היה (כ) [ז] דכתיב בדוכתא אחריתי (יהושע יד) כלב בן יפונה הקנזי ולא כתיב בן קנז: **הוליד את עזובה אשה.** מפרש בפ"ק דסוטה (דף יב.) שנשא את מרים שהיתה עזובה מחמת חולי וכיון שנשאה לשם שמים מעלה עליו הכתוב כאילו ילדה: **חורגיה דקנז.** ועתניאל אחיו מן האם: **דיקא נמי.** דכלב לאו בן קנז הוא דכתיב בדוכתא אחריתי כלב בן יפונה הקנזי ולא כתיב בן קנז אלמא גידלו קנז ולא ילדו: [ח] **ועשית לי מרעה לבלתי** (ל). כלומר לבלתי ישגבני יצר הרע מלשנות שלא ישגבני יצר הרע לבטל מתלמוד תורה: **עצבי.** משמע לשון עצב והכי אמר לפניו אם אתה עושה לי כך מוטב ואם לאו הריני הולך בנסיסי לשאול הריני מת בעצבוני כדמתרגמינן (בראשית לד) ויתעצבו ואיתנסיסו: **כיוצא בדבר אתה אומר.** שכל המוסר עצמו לחזור אחר תורה ממלאין לו שאלותיו: [ט] **ואיש תככים.** בינוני שיודע שני סדרים או שלשה [כט] שמוסמך בינוני: **מאיר עיני שניהם.** שאף הרב צריך עדיין לימוד ומלמדו הקב"ה: **עושה** [י] **שניהם.** עכשיו הוא מתחיל לעשותם חדשים לזה חכם ולזה טיפש: **כיוצא בדבר כו'.** שהמבקש על מזונותיו ועל צרכיו שנזקקין לו מן השמים למלא שאלותיו: (ו) **ספוס.** שכיפרו בעליה ושעיברה שנתה [ל]: **מפורש.** ולד [יא] ותמורתו ושמתו בעליה שמפורש לנו דאינן בצבור: וכי

עין משפט נר מצוה

א [מיי' פ"ט מהל' יסודי התורה הלכה א]:

בד ב ג ד מיי' פ"ד מהל' פסוה"מ הל' א:

תורה אור השלם

1. לא בשמים הוא לאמר מי יעלה לנו השמימה ויקחה לנו וישמענו אתה ונעשנה: דברים ל יב
2. ודבר יי אל משה פנים אל פנים כאשר ידבר איש אל רעהו ושב אל המחנה ומשרתו יהושע בן נון נער לא ימיש מתוך האהל: שמות לג יא
3. ויהי אחרי מות משה עבד יי ויאמר יי אל יהושע בן נון משרת משה לאמר: יהושע א א
4. וילכדה עתניאל בן קנז אחי כלב ויתן לו את עכסה בתו לאשה: יהושע טו יז
5. ויהי בבואה ותסיתהו לשאול מאת אביה שדה ותצנח מעל החמור ויאמר לה כלב מה לך: יהושע טו יח
6. ותאמר תנה לי ברכה כי ארץ הנגב נתתני ונתתה לי גלת מים ויתן לה את גלת עליות ואת גלת תחתיות: יהושע טו יט
7. וכלב בן חצרון הוליד את עזובה אשה ואת יריעות ואלה בניה ישר ושובב וארדון: דברי הימים א ב יח
8. ויקרא יעבץ לאלהי ישראל לאמר אם ברך תברכני והרבית את גבולי והיתה ידך עמי ועשית מרעה לבלתי עצבי ויבא אלהים את אשר שאל: דברי הימים א ד י
9. רש ואיש תככים נפגשו מאיר עיני שניהם יי: משלי כט יג
10. עשיר ורש נפגשו עשה כלם יי: משלי כב ב

הגהות הגר"א

[א] גמ' דופי של כו'. והא דקאמרינן לעיל אם כנו מעתאין כו'. היו מסכימים לנכרי המרובין: [ב] שם כי איפליג כו'. והא דקאמרינן עד שמת כו' עד ולא עד בכלל: [ג] שם יבקש ממנו. נ"ל ממני: [ד] שם בן חצרון כו'. דדרשינן בסוטה (יב א) ישר ושובב אלמא אותו כלב הוא שמרד במרגלים: [ה] שם חורגיה כו'. גרש"י דקנז הוא דיקא נמי דכתיב הקנזי ש"מ. וכ"ה בסוטה: [ו] שם תנא הוא כו'. דכתיב (ד"ה א' ב') ומשפחות סופרים יושבי יעבץ כו' הקנים כו' וכתיב בשופטים א' ובני קיני כו' וילך כו' ש"מ דהוא עתניאל וכתיב בפסוק שלאחריו וילך יהודה כו' וקאי אלעיל על עתניאל: [ז] רש"י ד"ה בן קנז. דכתיב בדוכתא כו'. נ"ב ולא"ת הגמ' דלאותו כלב הוא דכתיב בקרא דהביא (יהושע טו) ולכלב בן יפונה כו' ויאמר כלב כו': [ח] ד"ה ועשית לי נ"ב: [ט] ד"ה ואיש כו'. אינו יכול להולמי: [י] ד"ה עושה שניהם נ"ל כולם: [יא] ד"ה מפורש. ותמורתו נ"ל ותמורה:

מוסף רש"י

לומר לך אי אפשר. לא יהושע ושאל, א"ל הקב"ה משה עבדי מת והתורה על שמו נקראת, לומר לך אי אפשר [illegible] (יהושע א, ב).

מסורת הש"ס

א) חגיגה טז., ב) [שבת קד. מגילה ג: יומא פ.], ג) [נ"ל להם], ד) [פ"א משה וכן הגירסא בילקוט פרשה בהעלותך], ה) [עי' תוספות תענית ד. ד"ה שלשה כו' משמע דלא כפרש"י דהכא ע"ש], ו) [סוטה יא: ע"ש], ז) פ"א דיקא נמי דכתיב כלב בן יפונה הקנזי ולא כתיב בן קנז פ"מ צ"ק וכן משמע מפרש"י], ח) [נ"ל עמי ועשית מרעה], ט) נ"ל ועשית מרעה], י) נ"ל עמי כו' מרעה], כ) [הוריות ו:], ל) [יומא ג. נזיר כה: לעיל טו. לקמן כא:], מ) [לעיל טו:], נ) [בחגיגה שם: שמאי אומר שלא לסמוך והלל אומר לסמוך], ס) נ"ל ישפ"ו רש"ק וע' צ"ק], ע) [יבמות ג.], פ) [שקלים פ"א מ"א], צ) [תרומות פ"א מ"א].

הגהות הב"ח

(א) גמ' אמרו לפנחס שאל אמר להם אלה המצות שאין הנביא רשאי לחדש דבר מעתה אמר רב יהודה כצ"ל ותיבות א"ל לא בשמים היא א"ל לאלעזר שאל נמחק: (ב) שם ויהי אחרי מות משה עבד ה' ויאמר ה' וגו' וכתיב בעוד שלשת ימים הכינו לכם צדה וגו' במתניתא תנא אלף ותש"ם: (ג) שם ולמה נקרא שמה עכסה אמר רבי יוחנן שכל הרואה: (ד) שם אמר לה מי שכבר רוי עולם עליונים ותחתונים שלו יבקש ממנו מזונות וכלב בן קנז הוא והכתיב כלב בן יפונה מאי יפונה: (ה) שם אמר רבא חורגיה דקנז הוא. נ"ב פ"א אמרי חורגיה דקנז הוה דיקא נמי דכתיב בן יפונה הקנזי ולא כתיב בן קנז ש"מ: (ו) שם הריני הולך בנסיסי: (ז) שם ירבה אלהים כצ"ל ותיבות לו נמחק: (ח) שם שעיברה שנתה ואי: (ט) רש"י ד"ה דבצר ליבא וכו' שנותיו הס"ד ותיבות נשתכחו נמחק: (י) ד"ה ותצנח וכו' צועקת הס"ד ואח"כ מ"ה שאין בו אלא תורה בלבד שהתורה נקראת מים ועתניאל לא וכו' חכם והיינו דכתיב קרית ספר הס"ד: (כ) ד"ה בן קנז וכו' בן קנז היה הס"ד והשאר נמחק ואח"כ מ"ה הוליד: (ל) ד"ה ועשית וכו' לבלתי עצבי כלומר:

רבינו גרשום

א"ר יוסף האי דקאמר מכאן ואילך היה בהו דופי. דופי (דחלוקה) [מחלוקת] קאמר דלא שמשו כל צרכן והיו חולקין זה על דברי זה ל"א דופי של סמיכה שחלקו על סמיכה כמו שמאי אומר (שלא) לסמוך הלל אומר שלא לסמוך: [כי איפליג יוסי בן יועזר] בסוף שניה. דבצר ליבא מרוב (הצרות) [הזקנה]: א"ל ליהושע שאל. ברוה"ק שיפרשם לך: א"ל לא בשמים היא [התורה] שכבר ניתנה לנו כולה (סימן ישפ"א וא"ד יפא"ש במתני' תנא יפל"ל) [סימן. ישפ"א. יהושע שמואל פנחס אלעזר. איכא דאמרי יפא"ש יהושע פנחס אלעזר שמואל יפל"ש יהושע פנחס אלעזר שמואל]: כלום הנחתיך. כלומר אין לי ספיקה. א"ל הקב"ה לומר לך אי אפשר. דלא בשמים היא: ושל דקדוקי סופרים (חשבון דברים) כגון חמש עשרה נשים פוטרות, י"ג דברים נאמרו בנבלת עוף טהור, והיינו קרית ספר: כועס על אשתו. שנדמית לו אשתו כעורה [כנגדה]. אחוה דכלב בן אימיה [illegible]

שיטה מקובצת

א) סמיכה. ס"א חלוקה והכי נמי איפליג יוסף בן יועזר [illegible]

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones